

Per Øverland: Historieglimt 265 – Biskop Grimkjells gate

Biskop Grimkjells gate finner vi på Svartlamon. Den går fra Strandveien og opp mot jernbanen. Den fikk navnet sitt allerede i 1899 og er kantet både av gamle trehus og nyere verkstedsbygg. Den går opp fra Strandveien mellom barnehagen og kulturhuset Verkstedshallen, tidligere Strandveien Auto. Ovenfor Verkstedshallen ligger to gamle trehus i tre etasjer med leiligheter. På

Biskop Grimkjells gate, juni 2019. Foto: Bjørn Lien.

den andre siden av gata ligger Svartlamon kunst- og kulturbarnehage. Barnehagen, etablert i 2007, er en del av Regionnettverket i Trondheim. Det omfatter en rekke barnehager. En viktig målsetting for barnehagen er at utviklingen skal bygge på bærekraft og økologiske prinsipper. Den

legger vekt på bruk av tre som konstruksjonsmateriale og som visuelt element i barnehagerommet, gjenbruk av byggemateriale, flerbruk, fleksible løsninger og brukermedvirkning. Ovenfor barnehagen ligger et større murhus. Det har i sokkelen saler og studioer for Dansit, Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge, og andre aktiviteter. I overetasjen ligger Rake, et kunstnerfellesskap, og Remida, senter for kreativt gjenbruk. Remida ligger under lederen for barnehagen og forsyner barnehager og skoler med gjenbruksmaterialer.

Gata er oppkalt etter biskop Grimkjell som var en sentral person i kretsen omkring kong Olav Haraldsson. På tre steder i Snorres «Olav den helliges saga» får han bred omtale, men Snorre lar store deler av hans liv ligge uomtalt. I

kapitel 57 og 58 møter vi Grimkjell i Nidaros da kong Olav bygger kongsgården der tidlig i sin kongetid som varte fra 1015 til 1028. I kapitel 243 til 245 opptrer Grimkjell på ny i Nidaros da ryktene begynner å gå om at kong Olav var en hellig mann etter sin død.

Kong Olav lot bygge en kongsgård i Nidaros. Den må ha ligget et sted nær den nåværende Krambugata eller der Clemenskirka ble bygd. Kongsgården hadde en stor hirdstue. Den hadde dør i begge ender og kongen hadde sitt høgsete midt på de ene siden. Ved siden av kongen hadde biskop Grimkjell sin plass og de andre prestene bortenfor ham. På kongens andre side satt hans rådgivere. I det andre høgsetet rett overfor kongen satt Bjørn Stallare. Nærmest ham satt de såkalte gjester i hæren. Her satt fremmede stormenn på besøk. Snorre skriver: *«Ild var tent når ølet ble drukket»*. Biskop Grimkjells plassering viser hans rang. Vi skulle gjerne visst mer om ham. Historikerne omtaler han som engelsk biskop. Navnet tyder på norrøn bakgrunn. Både Grim og Kjell var vanlige navn i sagaene. Egil Skallagrimssons far het Grim. Navnet tyder på at hans bakgrunn var i en norsk bosetting i England. Slike var det mange av.

Biskop Grimkjells hovedoppgave var å gi kongen råd og hjelp om kristningen av folket og ordningen av den nye kristne sed og skikk i landet. Snorre skriver: *«Kristenretten satte han (kongen) med råd og hjelp fra biskop Grimkjell og de andre prestene. Og han la all makt på å avskaffe hedenskap og gamle sedvaner, som han mente var imot kristendommen»*. Kongen så kristningen som en viktig del av sin kongegjerning. Gang på gang understreker Snorre at kongen spurte grundig ut folk fra andre områder om hvordan kristenretten var ordnet hos dem. Det gjelder særlig Island og vesterhavsøyene.

Da kong Olav forlot Norge i 1028 og reiste til Gardarrike, sendte han biskop Grimkjell tilbake til Opplandene i Norge for å virke som biskop. Stemningen mot kong Olav som toppet seg i slaget på Stiklestad, endret seg etter at ryktene om hans hellighet spredte seg i Trondheimen. Snorre forteller at trønderne sendte bud til biskop Grimkjell på Opplandene om at han skulle komme nordover igjen. Lojal mot Olavs minne dro han snart nordover. Snorre sier rett ut at motivet for hans reise var at han fattet lit til at Olav var hellig: *«Når han reiste, var det også mye fordi biskopen trodde det var sant det som ble sagt om kong Olavs jærtegn, at han var hellig»*. Snorres beretning om

biskop Grimkjells reise til Nidaros er den tredje grundige omtalen av Grimkjells rolle i Hellig-Olavs saga. Den dreier seg om hans erklæring om Olavs hellighet. Grimkjell oppsøkte Einar Tambarskjelve da han kom over fjellet. Snorre skriver: «*Einar tok imot biskopen med glede, og siden talte de om mangt og mye, og om de store hendingene som hadde gått for seg der i landet. De ble enige i alt de talte om*».

Fra Einar dro biskopen inn til Kaupang som Snorre kaller byen. Det vil si Nidaros. Folket tok godt imot ham. Han spurte nøye om de tegn folk sa hadde hendt med kong Olav. Han sendte bud inn til Verdal til Torgils og sønnen hans Grim og bad dem komme til byen. De kom og fortalte alle de merker av hellighet de hadde observert og hvor de hadde gravlagt kongen. Sammen med Einar Tambarskjelve gikk Grimkjell til kong Svein Alfivasson og hans mor Alfiva og bad om å få grave opp kongens lik. Det fikk de og det skjedde. Snorre gjengir en samtale med Alfiva der hun vil ha et forsøk på å brenne håret. De skar hår og skjegg av liket. Det ble forsøkt brent, men det ble tatt som tegn på hellighet at håret ikke brant opp, men var like fint etter brenningen. Liket ble begravd igjen nede ved Clemenskirka, men året etter ble det satt på alteret i kirka. Biskop Grimkjell erklærte Olav for hellig og det ble stående.

Biskop Grimkjell skal ha blitt i Norge til 1035 da han reiste hjem til England der han ble biskop i byen Selsey, 12 kilometer syd for Chichester i West Sussex. Der ble han til han døde i 1047. Han skal være gravlagt katedralen i Canterbury. Det er fristende å sitere historikeren, biskop Fridtjof Birkeli som sa at det ikke var kong Olav som kristnet Norge, det var biskop Grimkjell! Ovenfor har vi særlig holdt oss til hva Snorre forteller om Grimkjell, men andre kilder gir flere enkeltheter om ham. I Adam av Bremens kjente bok om erkebispesetet Bremen-Hamburg fortelles mye om ham. En gang var han utsending for kongen i Bremen hos erkebisen der. En annen kilde er Gulatingslova. Der finner vi fire ganger følgende setning: «*Olav den hellige og Grimkjell biskop fastsatte på Mostertinget ...*». Det var på tinget på Moster at tingmennene godtok innføringen av kristendommen i sin del av landet.

Like i nærheten ligger to gater oppkalt etter andre erkebisper, Aslak Bolt og Jon Raude, men der er det ingen tittel med. Det er jo en litt lang tittel å ha med i et gatenavn. På nedsiden av jernbanen ligger også to gater med

bispenavn, Biskop Grimkjell og Biskop Darres gater. Vi setter spørsmålstegn ved hvilken Sigurd som er oppkalt.

Gatenavnkomiteen som la frem sitt forslag til nye navn i 1899, hadde mange bispenavn for gater på Lademoen. Formannskapet sendte forslaget til bystyret med sin anbefaling. Under bystyrebehandlingen kom det forslag om å bytte ut enkelte av de nyere bispenavnene med eldre, historiske navn. Blant andre ble biskop Marcus F. Bang, Trondhjemsbisp (1773-1784), forslått byttet ut mot navn som Grimkjell og Sigurd. I avstemningen ble et nytt bispenavn, Darre, stående, mens Grimkjell og Sigurd ble vedtatt som foreslått. Biskop Hans J. Darre var i Trondhjem fra 1849 til 1860. Det er derfor naturlig å tro at forslaget pekte på hirdbispene Grimkjell og Sigurd fra Olav Haraldssons saga. Derfor vil vi kort omtale hirdbiskop Sigurd før vi sier litt om erkebiskop Sigurd Tafse.

En kan lure litt på om forslagsstilleren bak gatenavnet har hatt «en rev bak øret». De to hirdbiskopene Grimkjell og Sigurd var rake motsetninger. Grimkjell var Olav Haraldssons mann, lojal på alle måter. Sigurd som var dansk, var kong Knuts mann. Grimkjell var Olavs nærmeste mann ved kristningen av Norge. Han var også den som utropte han til helgen etter Stiklestad.